

**Lietuvos pasaulio paveldo vietovės
Kernavės archeologinės vietovės
valdymo plano
įgyvendinimo stebėsenos**

**2025 m.
ATASKAITA**

Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato tarybos ir Kernavės archeologinės vietovės, įrašytos į
UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, valdymo plano priežiūros grupės posėdyje

PRITARTA
Kernavė
2026-02-11

Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano* įgyvendinimo stebėsenos 2025 m. ATASKAITA

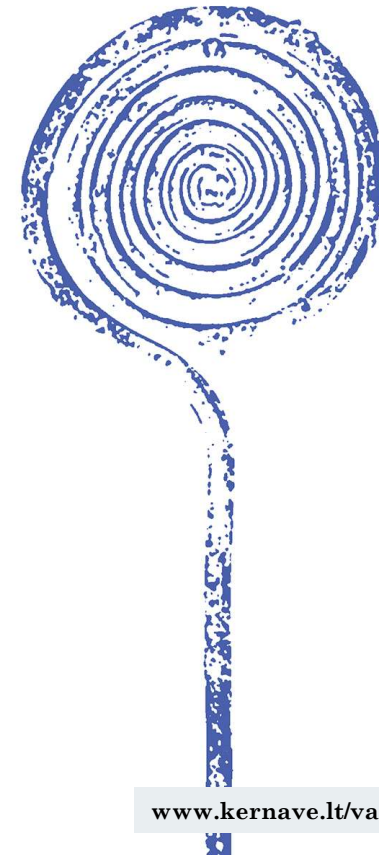

2024-07-26 Valdymo plano projektas patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu JV-605 „Dėl Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kernavės archeologinės vietovės valdymo plano patvirtinimo“.

Lietuvos pasaulio paveldo vietovės

KERNAVĖS ARCHEOLOGINĖS VIETOVĖS

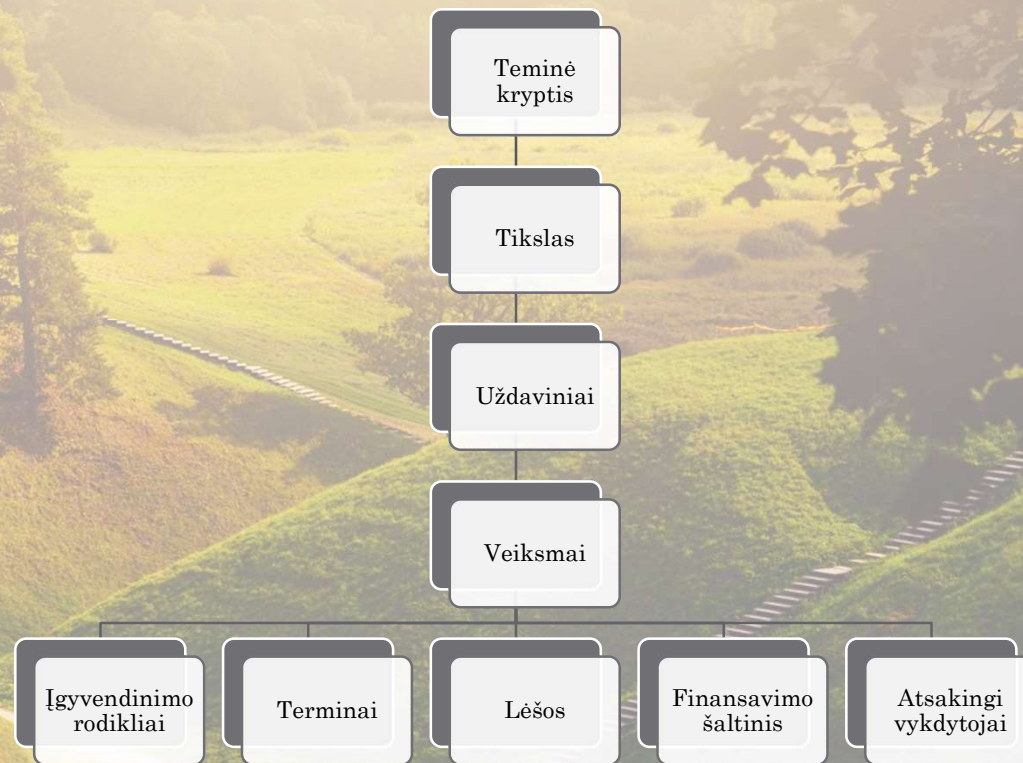
valdymo planas

www.kernave.lt/valdymo-planas

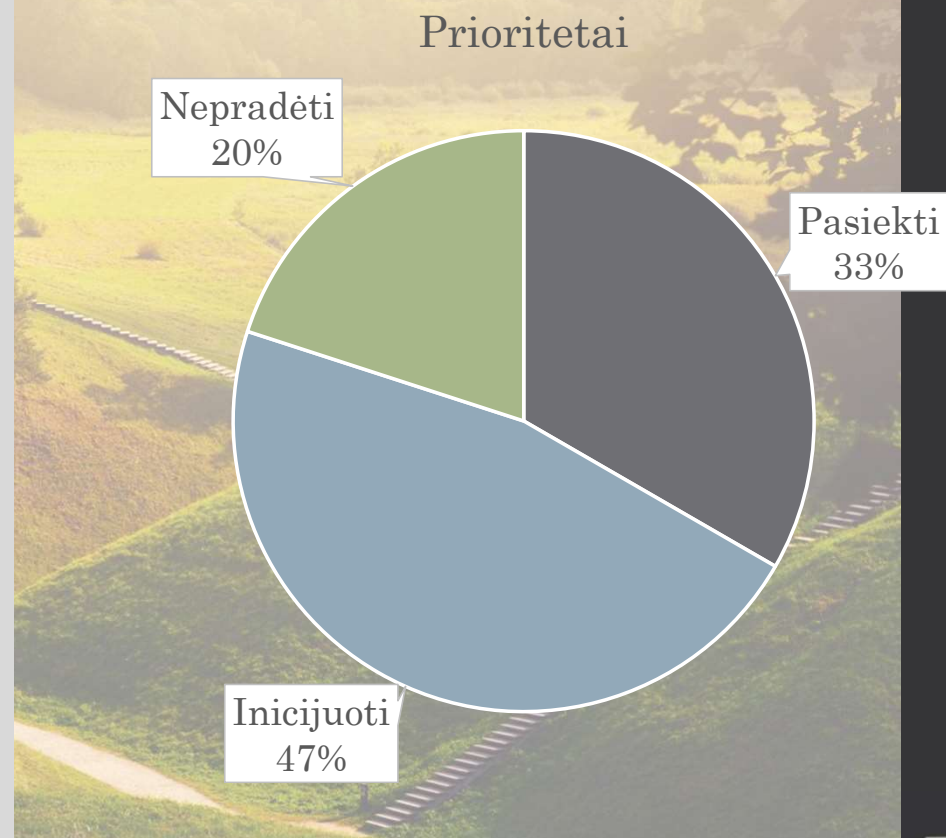
Kernavės archeologinės vietovės valdymo planas 2025-2030 m.

2025-2027 m. PRIORITETAI

Pasiekti

1. Kernavės archeologinėje vietovėje (Rezervate), taip pat Rezervato buferinės apsaugos zonoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių, registruotų Registre, apskaitos dokumentų patikslinimas (I.1.1.1);
2. Vietos gyventojų į(si)traukimo į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus modelio sukūrimas ir įgyvendinimas (I.2.1.1);
3. Rezervate esančių antžeminių elektros oro linijų pakeitimo požeminiais elektros kabeliais techninio projekto parengimas ir įgyvendinimas (kabeliavimo darbai) (II.1.1.1);
4. Aukštų objektų (telekomunikacijos bokštų, vėjo jėgainių ir pan.) įrengimo už Rezervato buferinės apsaugos zonos vizualinio poveikio vertinimas (II.1.1.2);
5. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 66 straipsnio pakeitimas (II.2.1.2).

2025-2027 m. PRIORITETAI

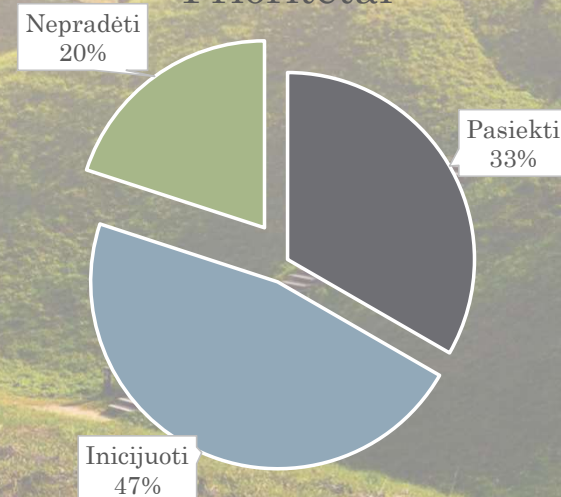
INICIJUOTI

1. Piliakalnių šlaitų stabilumo stebėsenos sistemos sukūrimas, įgyvendinimas, vykdoma nuolatinė stebėseną (I.3.1.1);
2. Kernavės archeologinės vietovės socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame vystyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos (priimamų sprendimų, aktualių veiksmų derinimui, problematikos aptarimui, tyrimų rezultatų ir kt. dalinimuisi) modelio sukūrimas ir įgyvendinimas (II.1.1.3);
3. Kernavės archeologinės vietovės muziejaus veiklos vystymas (III.1.1.1);
4. Kernavės archeologinės vietovės IVV komunikacija: naujų edukacinių veiklų, skirtų įvairioms tikslinėms grupėms parengimas ir įgyvendinimas (III.1.1.2);
5. Naujų komunikacijos formų ir kanalų identifikavimas bei susijusių veiklų, skirtų vaikų ir jaunimo švietimui apie Kernavės archeologinės vietovę ir Pasaulio paveldą, parengimas ir įgyvendinimas (III.1.2.1);
6. Moksliniams tyrimams reikalingos bazės (infrastruktūros) stiprinimas: sezoninių mokslinių tyrimų statinių atnaujinimas, turimos infrastruktūros atnaujinimas/plėtra (III.3.1.1);
7. Invazinių augalų ir gyvūnijos paplitimo stebėseną, vertinimas ir prevencinių priemonių taikymas grėsmei išvengti (V.1.2.2).

NEPRADĖTI

1. Vandens turizmo Neries upe infrastruktūros plėtros galimybių studijos parengimas bei infrastruktūros įrengimas (IV.1.2.3);
2. Pasirengimas stichinių nelaimių ir ekstremalių atvejų pavojui (potvyniai, stichinė sausra, gaisrai, pan.) (V.1.1.5);
3. Piliakalnių kompleksinių tvarkybos darbų poveikio vertinimas, projektų parengimas, tvarkybos darbai (V.1.2.6).

Prioritetai

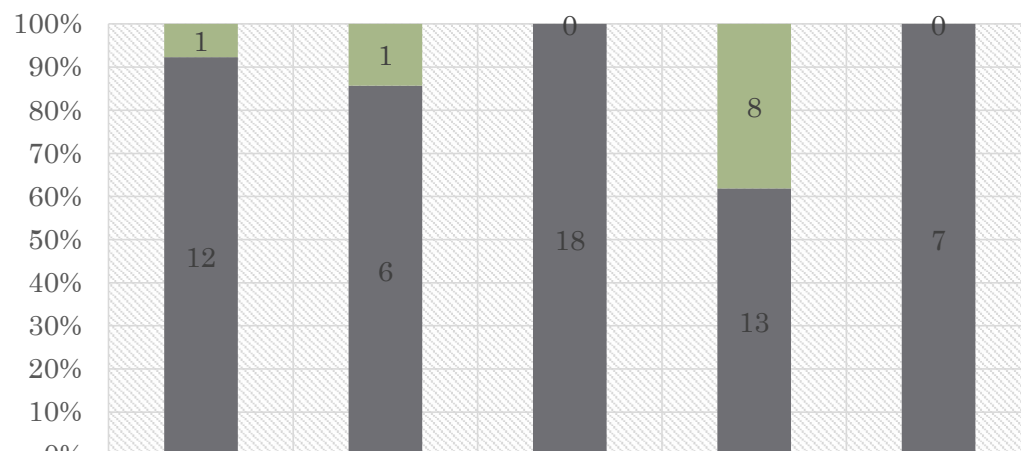

Kernavės archeologinės vietovės valdymo planas

Apibendrinti 2025 m. rezultatai

Įgyvendintas 51 veiksmas (84 proc., planuotas 61 veiksmas)

Veiksmų įgyvendinimas pagal temas

	I tema. Kernavės archeologinės vietovės apsauga	II tema. Darnus vystymasis	III tema. Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas	IV tema. Darnus turizmas	V tema. Rizikų valdymas
■ Įgyvendinta	12	6	18	13	7
■ Neįgyvendinta	1	1	0	8	0

■ Įgyvendinta ■ Neįgyvendinta

Pagrindinės dalyvaujančios institucijos/partneriai

- Kultūros ministerija
- Kultūros paveldo departamentas
- Širvintų r. savivaldybės administracija
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba
- ESO
- Valstybinė kultūros paveldo komisija
- Vietos ar kt. bendruomenės
- Lietuvos istorijos institutas
- Vilniaus universitetas
- Ukrainos universitetas
- Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
- Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija

Kernavės archeologinės vietovės valdymo planas

Apibendrinti 2025 m. rezultatai

18 patikslintų
vertybių apskaitos
dokumentų

58 konsultacijos

3 metinės
stebėsenos
ataskaitos

3 aktai dėl
apsaugos suteikimo

51 proc. darbuotojų
kompetencijų
kėlimas

1 tarptautinis
metodinis
seminaras

3 vidaus
dokumentai/modelis

2 iniciatyviniai
susitikimai

4 teisės aktų
pakeitimai/siūlymai

1 tarptautinė
bendradarbiavimo
sutartis

4 straipsniai
spaudoje
(valdymas)

1 techninis
projektas (elektros
linijos)

2 naujos vietokūros
iniciatyvos

16 parodų

11 naujų ar
atnaujintų
edukacinės veiklų

150 savanorių

4 neekonominės
paskatos
gyventojams

3 tarptautinės
partnerystės

2 infrastruktūros
atnaujinimo/plėtos
objektai

8 naujos paslaugos
šaltojo sezono metu

1 naujas dviračių
maršrutas

3 tvarios raidos
iniciatyvos

1 nauja priemonė
lankytojų apskaitai

2 infrastruktūros
gerinimo iniciatyvos

I teminė kryptis: Kernavės archeologinės vietovės apsauga

Tikslai:

I.1. Užtikrinti, kad Kernavės archeologinės vietovės išskirtinė visuotinė vertė būtų išsaugota laikantis UNESCO pasaulio paveldo vertybėms keliamų reikalavimų;

I.2. Užtikrinti reikiamą tarpinstitucinį, suinteresuotų šalių bendradarbiavimą siekiant efektyvaus Kernavės archeologinės vietovės valdymo;

I.3. Suformuoti Kernavės archeologinės vietovės būklės stebėsenos sistemą ir nustatyti stebėsenos rodiklius.

Planuota

13 veiksmų

Partneriai - 5

Tarptautinės
iniciatyvos - 0

Pasiekta

12 veiksmų

Partneriai - 3

Tarptautinės
iniciatyvos – 1
(Lenkija)

I teminė kryptis: Kernavės archeologinės vietovės apsauga

Pagrindiniai rezultatai:

Kultūros paveldo apskaita

- **18 vertybių** patikslinti (atnaujinti) apskaitos dokumentai
- **3 aktai** dėl apsaugos suteikimo Rezervato teritorijoje esančioms nekilnojamosioms kultūros vertybėms
- **3 metinės stebėsenos ataskaitos** (teritorijos būklės stebėseną, saugotinių medžių gamtosauginių priemonių planas ir stebėseną, kilnojamųjų (muziejinių) vertybių saugojimo sąlygų analizė ir stebėseną)

Efektyvus valdymas

- parengtas ir patvirtintas *Vietos gyventojų į(si)traukimo į Kernavės archeologinės vietovės valdymo procesus modelis*
- **2 susitikimai** su vietovės valdyme ir Rezervato buferinės apsaugos zonos administravime dalyvaujančiomis institucijomis, kitomis suinteresuotomis šalimis
- **4 susitikimai** su vietos gyventojais (šalių informavimas apie priimtus sprendimus)
- **4 straipsniai** spaudoje dėl vietovės valdymo ir priimtų sprendimų (šalių informavimas apie priimtus sprendimus)
- Raštas Širvintų rajono savivaldybės administracijai dėl žemės mokesčio taikymo Kernavės archeologinės vietovės teritorijoje, prašant savivaldybės administraciją inicijuoti **žemės mokesčio lengvatų taikymo tvarkos aprašo** projektą parengimą ir svarstymą.
- **58** vietos gyventojų ir suinteresuotų šalių konsultacijos

Tyrimai

- **1 tarptautinė bendradarbiavimo sutartis** su Lenkijos mokslininkais: *Memorandum of Understanding (MoU) on an International Practical Research Seminar "Kernavė Paleolandscape, Interdisciplinary Research Opportunities"*
- **1 tarptautinis metodinis seminaras** „Kernavė Paleolandscape, Interdisciplinary Research Opportunities“ (kartu su tyrimų institucijomis iš Lenkijos).

Kompetencijos

- 33 proc. VKKRD darbuotojų pakėlė kvalifikaciją **kultūros ir gamtos vertybių apsaugos ir tvarkybos srityse**.

II teminė kryptis: Darnus vystymasis

Tikslai:

II.1. Integruoti darnumo principus į Kernavės archeologinės vietovės socialinio, ekonominio ir kultūrinio vystymo projektus ir veiklas;

II.2. Siekti, kad darnaus vystymosi principai būtų integruoti į teisinio reglamentavimo ir planavimo dokumentus, kurių sprendiniai gali daryti poveikį Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimui, taip pat į vietovės praktinius vystymo ir naudojimo procesus

Planuota

7 veiksmi

Partneriai - 6

Tarptautinės
iniciatyvos - 0

Pasiekta

6 veiksmi

Partneriai - 4

Tarptautinės
iniciatyvos - 0

II teminė kryptis: Darnus vystymasis

Pagrindiniai rezultatai:

Įgyvendintas elektros linijų keitimo projektas

- Rezervate esančių antžeminių elektros oro linijų pakeitimo požeminiiais elektros kabeliais techninio projekto parengimas ir įgyvendinimas:
 - parengtas techninis projektas;
 - atlikti archeologiniai tyrimai;
 - atlikti kabeliavimo darbai.

Aukštų objektų vizualinio poveikio grėsmės valdymas

- parengta Potencialių aukštų objektų (telekomunikacijos bokštų, vėjo jėgainių ir pan.) vizualinio poveikio Kernavės archeologinei vietai vertinimo schema (galimybių studija), 2024, dr. Giedrė Godienė Gabrielė Jakumaitė
- pateikti pasiūlymai dėl teisės aktų, reglamentuojančių aukštų objektų (telekomunikacijos bokštų, vėjo jėgainių ir pan.), įrengimą pakeitimo
- klausimas koordinuojamas ir nagrinėjamas kartu su Valstybine kultūros paveldo komisija ir susijusiomis institucijomis.

Teisės aktai ir teritorijų planavimo dokumentai

- Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 66 straipsnio pakeitimas;
- Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų registravimas Nekilnojamojo turto registre. Taip pat parengtas informacinis pranešimas visuomenei ir surengtas susitikimas su vietos bendruomene.

Bendruomenės

- **2** naujos kultūrinės **vietokūros iniciatyvos** (profesionalaus kino peržiūros VKKRD salėje, virtualios realybės kino seansai „Hexa Cinema“)
- **55 konsultacijos** Kernavės archeologinės vietovės išsaugojimo priemonių, tvarkybos klausimais.

III teminė kryptis: Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas

Tikslai:

III.1. Aktualizuoti Kernavės archeologinės vietovės IVV, jos žinomumą ir supratimą vietiniame, nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste;

III.2. Skatinti vietos gyventojų tapatinimąsi su Kernavės archeologine vietoje, kaip Pasaulio paveldo objektu;

III.3. Užtikrinti sistemingus mokslinius tyrimus, kurie prisidėtų prie Kernavės archeologinės vietovės IVV pažinimo ir išsaugojimo.

Planuota

13 veiksmų

Partneriai - 4

Tarptautinės
iniciatyvos - 2

Pasiekta

13 veiksmų

Partneriai - **9**

Tarptautinės
iniciatyvos - 2

III teminė kryptis: Švietimo, sąmoningumo didinimas ir įtraukimas

Pagrindiniai rezultatai:

Kernavės archeologinės vietovės muziejaus veiklos

- Atnaujinta Kernavės archeologinės vietovės muziejaus ekspozicija (jos techninė įranga ir priemonės)
- **6 laikinos ir virtualios parodos.** Taip pat **8 unikalaus eksponato/temos parodos** muziejaus laikino eksponavimo vitrinoje "Žvilgsnis į muziejaus saugyklas"
- **4 naujos edukacinės veiklos** ("Senoji Kernavė atgyja. Praeities paieškos" edukacinis renginys, iniciatyva „Naktis Kernavės muziejuje“, 2 kalėdinės edukacijos)
- **1 nauja išvažiuojamoji edukacija** („Kernavės didikai“)
- **4 atnaujinto turinio renginiai** („Europos archeologijos dienos Kernavėje“, „Šeimadieniai“, „Gyvosios archeologijos dienos Kernavėje“, „Senoji Kernavė atgyja mokiniams. Teatralizuota istorijos pamoka“)
- **1 nauja komunikacijos forma jaunimui** (sukurta ir turiniu papildyta Kernavės *TikTok* paskyra lietuvių ir anglų kalbomis)
- **2 tikslinės veiklos, skirtos vaikų ir jaunimo švietimui** apie Kernavės archeologinę vietovę ir Pasaulio paveldą, tradiciniuose VKKRD renginiuose („Gyvosios archeologijos dienos Kernavėje“ vaikams skirtos edukacinės programos, „Muziejų naktis“ pristatyta vaikiška knyga apie archeologinę vietovę)

Mokslinės ir tarptautinės veiklos

- **1** Kernavės archeologinės vietovės interpretacijos ir pateikties veikla, įgyvendinta su **tarptautiniais partneriais** (Vasaros istorijos mokykla „Lietuvos ir Ukrainos jaunimo dialogas“, Lietuvos istorijos institutas, Grigorijaus Skovorodos universitetas Perejaslavlyje, Vilniaus universitetas)
- atnaujinta moksliniams tyrimams reikalingos **bazės infrastruktūra ir inicijuota plėtra** (kartu su Kriveikiškio dvarvietės rekonstrukcija ir įveiklinimu)
- mokslinių tyrimų veiklų su išorės partneriais vykdymas (kartu su Lenkijos tyrėjais)
- rezervate ir jo teritorijoje atlikti archeologiniai žvalgomieji ir detalieji archeologiniai tyrimai.

Bendruomenė

- **150** Direkcijos veiklose dalyvavusių savanorių
- **4 neekonominės paskatos vietos gyventojams** (neatlygintinas patalpų suteikimas, renginių lankymas, teritorijos priežiūra)

Kompetencijos

- **17** kvalifikaciją pakėlusių VKKRD darbuotojų (51 proc.) Kernavės archeologinės vietovės IVV interpretavimo ir pateikties srityje.

IV teminė kryptis: Darnus turizmas

Tikslai:

IV.1. Užtikrinti darnų Kernavės archeologinės vietovės lankymą ir turizmo infrastruktūros vystymą, teikiantį naudą vietos bendruomenėms ir kokybišką patirtį lankytojams;

IV.2. Įgyvendinti ir vystyti gebėjimų stiprinimo priemones (turizmo srityje dirbančių ir veikiančių specialistų, verslininkų, gyventojų), siejant su Kernavės archeologinės vietovės IVV išsaugojimo poreikiais;

IV.3. Numatyti darnų turizmo infrastruktūros vystymą ir (ar) atnaujinimą, užtikrinant prieinamą aplinką, numatant prieinamais bendravimo būdais vykdomas priemones ir programas visų amžiaus grupių lankytojams, lankytojams su negalia.

Planuota

21 veiksmas

Partneriai - 19

Tarptautinės
iniciatyvos - 1

Pasiekta

13 veiksmų

Partneriai - 4

Tarptautinės
iniciatyvos - 1

IV teminė kryptis: Darnus turizmas

Pagrindiniai rezultatai:

Infrastruktūra

- **2 atnaujinti/įrengti turizmo infrastruktūros objektai** (laiptai piliakalnio lankymui, banko kortelių mokėjimo skaitytuvai, norintiems susimokėti už savanorišką rezervato lankymo bilieta)

Vietovės lankomumas, infrastruktūra, sąlygos

- **8 užtikrinami autobusų maršrutai per dieną**
- **4 gatvių tvarkymo projektais** (Gedimino, Senovės, Mindaugo ir Traidenio gatvių Kernavėje). **Projektuojamos vietos automobiliams, pažymėtiems skiriamuoju ženklu „Asmuo su negalia“**
- **1 privati elektromobilių krovimo stotelė**. Taip pat pateikti pasiūlymai papildomai įrengti elektromobilių krovimo stoteles 4 gatvių tvarkymo projektuose.

Turizmo paslaugų plėtra

- **8 naujos paslaugos, iniciatyvos šaltuoju metų sezono metu** (valstybinės šventės, specializuotos šventinės edukacijos)
- **1 naujas maršrutas**: parengtas turistinis dviračių maršrutas keliauti Kernavės archeologinėje vietovėje (9 km)
- mokymų gidams turinio atnaujinimas ir mokymų organizavimas
- **3 tarptautinių partnerysčių kryptys (Lenkija, Danija, Švedija)**
- **3 atnaujintos, parengtos naujos veiklos**, iniciatyvos, užtikrinančios prieinamą aplinką (fizinę ir informacinę) visų amžiaus grupių lankytojams (moksleiviai, senjorai).
- **atnaujinami VKKRD muziejaus ekspozicijos** audiogidai (LIMIS). Lietuvių gestų kalbos vertimo centrui perduotas Kernavės archeologinės vietovės muziejaus audiogido tekstas (eigoje).
- atnaujinama edukacinė programa neįgaliesiems apie akmens amžių “Kaip žmonės senovėje gyveno”
- **nuolatinis glaudus bendradarbiavimas su regioninių parkų direkcijomis**

V teminė kryptis: Rizikų valdymas

Tikslai:

V.1. Užtikrinti ilgalaikę klimato kaitos ir kitų faktorių sukeltų pokyčių stebėseną, vertinimą ir prognozavimą;

V.2. Užtikrinti UNESCO vertybės išsaugojimą ginkluoto konflikto metu;

V.3. Taikyti tinkamas UNESCO vertybės apsaugą užtikrinančias vietovės valdymo, planavimo ir plėtros strategijas.

Planuota

7 veiksmai

Partneriai - 6

Tarptautinės
iniciatyvos - 0

Pasiekta

7 veiksmai

Partneriai - 3

Tarptautinės
iniciatyvos - 0

V teminė kryptis: Rizikų valdymas

Pagrindiniai rezultatai:

Stebėseną, vertinimą, prognozavimą

- **1 nauja pareigybė** (VKKRD žmogiškųjų išteklių ir kompetencijų didinimas gamtinių ir antropogeninių rizikų stebėsenos ir valdymo srityje)
- **atnaujintos VKKRD vidaus tvarkos ir veiksmų programos** (strategijos) nekilnojamųjų kultūros ir gamtos vertybių, muziejinių rinkinių ir kitų kilnojamųjų kultūros vertybių išsaugojimui

Sistemos prevencinės priemonės

- **1 nauja priemonė**, skirta lankytojų srautų apskaitai ir kontrolei
- vykdoma nuolatinė **invazinių augalų ir gyvūnijos paplitimo stebėseną, vertinimą ir prevencinių priemonių taikymą** grėsmei išvengti (vykdomi naikinimo/valymo darbai)
- **3 iniciatyvos, skatinančios tvarią raidą** („žaliojo požiūrio“) Kernavės archeologinės vietovės valdymo ir vystymo procesuose (diskusijos dėl vėjo jėgainių parkų plėtros, gatvių rekonstrukcijų sprendimų, naujos tvarumo priemonės:
 - atliekų rūšiavimo šiukšliadėžės;
 - daugkartiniai gėrimų indai, naudojami Gyvosios archeologijos dienų festivalio metu (nuo 2025 m.).

Kompetencijos

- **5 VKKRD darbuotojai**, pakėlę kompetencijas tarptautiniuose mokymuose **klimato kaitos įtakos kultūros ir gamtos vertybėms** srityje.

2025 m. neįgyvendinti ar įgyvendinti tik iš dalies veiksmai:

I teminė kryptis: Kernavės archeologinės vietovės apsauga

I.2.1.2. Suderintas Kernavės archeologinės vietovės valdyme dalyvaujančių ir (ar) suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos modelis.

II teminė kryptis: Darnus vystymasis

II.1.1.3. Kernavės archeologinės vietovės socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame vystyme dalyvaujančių institucijų ir suinteresuotų šalių tarpusavio komunikacijos (priimamų sprendimų, aktualių veikslių derinimui, problematikos aptarimui, tyrimų rezultatų ir kt. dalinimuisi) modelis.

IV teminė kryptis: Darnus turizmas

IV.1.1.4. Bendrųjų (maitinimo, apgyvendinimo ir pan.) Kernavės vietovėje teikiamų paslaugų veiklos užtikrinimas visais metų sezonais.

IV.1.2.1. Apskritojo stalo diskusijos inicijavimas su didžiųjų miestų turizmo operatoriais dėl bendros turizmo rinkodaros ir komunikacijos strategijos, kuriant ir vykdamas nuolatinius turistinius maršrutus.

IV.1.2.3. Vandens turizmo Neries upe infrastruktūros plėtros galimybių studijos parengimas.

IV.1.2.4. Kempingo ir stovyklavietės su būtina infrastruktūra, užtikrinant prieinamą aplinką, galimybių studijos parengimas.

IV.1.3.6. Bendrųjų veiklų su Miškų urėdija aptarimas ir įgyvendinimas, esamo Balto kalno pažintinio tako „Ateik žmogau tyla priglausiu“ atnaujinimas ir plėtra.

IV.2.1.3. Mokymų darbuotojams visiems prieinamo turizmo tema organizavimas, įtraukiant nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių žmonių asmenų su negalia teisėms ir interesams, organizacijų, suteikiant žinias ir ugdant įgūdžius, reikalingus visiems prieinamo turizmo paslaugų kūrimui bei darbui su individualių pagalbos poreikių turinčiais turistais.

IV.2.1.4. Žinių ir kompetencijų apie turizmo verslą, darnaus turizmo principų versle plėtojimą kėlimas, bendradarbiaujant su Kernavės, Širvintų rajono ir kitomis suinteresuotomis viešomis ir privačiomis (ypatingai – smulkiojo verslo) organizacijomis.

IV.3.2.1. Informavimo priemonių apie asmenims su negalia, turintiems individualių poreikių, prieinamas paslaugas plėtra.